

**GORTVAY GYÖRGY – ZOLTÁN IMRE:
KORABELI MEGEMLÉKEZÉSEK SEMMELWEIS IGNÁC (1818–1865)
HALÁLÁRÓL¹**

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti
Múzeum, Könyvtár és Levéltár munkatársai, Gazda István vezetésével
Közreműködött: Kapronczay Károly és Szállási Árpád**

A temetésről Markusovszky a következő közlést tette az Orvosi Hetilapban:

„A temetkezési szertartás a közkórházban tartatott meg, azon intézetben, ahol Semmelweis mint Rokitanskynak és Skodának lelkes tanítványa, s később, mint másodorvos, szülészeti tanársegéd és magántanár működött. A hon levő bécsi orvostanárok közül többen, velünk együtt, a végtiszteletben részt vettek, többek közt Rokitansky, Helmet Tivadar, Riedel kórházigazgató, Späth, Braun Károly és Gusztáv szülészeti tanárok, Voigt, Standhartner, Joffe, Endlicher, s több más. – A boncolat eredményére nézve, melyet részletesen adni alkalmunk lesz, csak azt jegyezzük meg jelenleg, hogy az agyhártyák idült vérbőségén, agysorvadás és idült agyvíz-kór tünetényein kívül heveny lobos folyamat is volt jelen az agy- és gerincvelőben. De ezen kívül a jobb kéz középujjának üszkösödése, s átrakódási tályogok a végtagokon, a bal vesében, találatott, s mindezeknél fogva genyvr volt jelen, mely gyors halálát okozta.”²

Feltűnő, hogy a temetésen részt vettek között a temetésről szóló híradás szerint Hebra és Skoda neve nem szerepel. Feltehető, hogy a nyári időszak miatt nem tartózkodtak Bécsben, és ezért nem vettek részt a temetésen. Nyilván ezért hangsúlyozta Markusovszky, hogy a „hon levő” bécsiek közül vettek részt a felsoroltak.

A napilapok és a külföldi szaksajtó alig vett tudomást Semmelweis haláláról.

A Pester Lloyd 1865. évi 87. számában a bécsi Fremdenblatt néhány soros hírét átvéve 20 sorban közli Semmelweis halálát.³ A Fremdenblatt közleményéről érdemes megjegyezni, hogy abban tévesen azt írja, hogy Semmelweis a döblingi magán-elmeógyógyintézetben halt

¹ Forrás: Gortvay György – Zoltán Imre: Semmelweis élete és munkássága. Bp., 1966. pp. 190–191, 203–204.

² Orvosi Hetilap, 1865. p. 554.

³ „Der am 13. d. M. erfolgte Tod des Herrn Professor Dr. Ignaz Semmelweis – schreibt uns einer unserer angesehensten Aerzte ist nicht nur für unsere Universität ein grosser, schwer zu ersetzender Verlust, sondern auch für die medizinische Wissenschaft im Allgemeinen, welche der Verstorbene in der kompetentesten Weise repräsentierte. Professor Semmelweis, einer der eifrigsten Schüler Rokitansky's, hatte sich schon als Assistent der geburtshilflichen Klinik in Wien 1846–1848 ein grosses Verdienst um die dortige Anstalt und die leidende Menschheit dadurch erworben, dass er die Ursache der deletären Puerperalepidemien in Wien in der Infektion durch zerletzte animalische Stoffe nachwies, und auch die Mittel, um diesem Uebel vorzubeugen, angab. Diesen glücklichen Gedanken seiner Jugend verfolgte er auch als Mann mit unerbittlicher Strenge eben so sehr wie mit dem Feuereifer der Begeisterung für die Wahrheit, und es ist gewiss eben so sehr ihm, wie dem Fortschritte der Wissenschaft im Allgemeinen zu danken, dass seine Lehre immer mehr an Terrain gewann. Professor Semmelweis starb im kräftigsten Mannesalter, er hatte das 50. Jahr och nicht erreicht, und hinterlässt drei unmündige Kinder.” (Pester Lloyd, 1865. aug. 15. 187. sz.)

meg. Ezt a tévedést később Semmelweis több életrajzírója átvette. A Pesti Napló ennyivel elégszik meg:

„Semmelweis tudor, pesti egyetemi tanár, mint magánúton értesültünk, tegnap reggel Bécsben meghalt. Nyugodjanak békén porai” (1865. augusztus 15.).

Ugyancsak röviden emlékezik meg Semmelweis haláláról A Hon 1865. augusztus 15-i, az Idők Tanúja augusztus 16-i és a Magyar Sajtó augusztus 18-i számában.

A Gyógyászat még most sem tagadja meg ellenérzését Semmelweisszel, illetőleg azzal a körrel szemben, amelyhez tartozott. A folyóirat a „Különféle” rovatban a következő rövid, minden méltatást mellőző közlésben ad hírt Semmelweis haláláról:

„Semmelweis Ignác dr. a szülészeti ny. r. tanára tudományegyetemünkénél, ki a gyermekágyi láz egyik okát felfedezte, a bécsi egyik tébolydában f. é. aug. 13-án állítólag pyaemia következtében halt meg”.⁴

Az emberiség egyik legnagyobb orvosának haláláról alig egy-két sorban emlékezik meg a Wiener Medizinische Press 1865. augusztus 20-i, a British Medical Journal augusztus 26-i és a Wiener Medizinische Zeitung szeptember 15-i számában.

A külföldi orvosi folyóiratok közül még a Wiener Medizinische Wochenschrift foglalkozik legtöbbet Semmelweis elhunytával. 1865. évi 65. számában a következőket írja:

„Semmelweis tanár tegnap áldozatul esett betegségének. Ma csak néhány szóval jelentjük ezt az elszomorító hírt. Ha nem is tudtuk helyeselni azt a módot, amellyel az elhunyt az utolsó években fellépett kartársaival szemben, mindig igazságot igyekeztünk szolgáltatni törekvésének és munkásságának.”

Következő számában pedig megemlékezik a folyóirat a temetésről, ahol a közlés szerint számos tudós és egyetemi tanár vett részt.⁵

⁴ Semmelweis halála. = Gyógyászat, 1865. p. 590.

⁵ „Professor Semmelweis ist gestern seinem Leiden erlegen. Wir melden heute nur mit wenigen Worten diese betrübende Nachricht. Wenn wir auch die Art und Weise, wie der Verstorbene in den letzten Jahren seinen Fachkollegen gegenüber aufgetreten ist, nicht gutheissen konnten, so haben wir doch seinem Streben und seinen Leistungen immer Gerechtigkeit widerfahren lassen.”